

1 tekstas

Ichchokas Meras

LYGIOSIOS TRUNKA AKIMIRKĄ

(Ištrauka)

Mes grįžtame iš darbo.

Širdis tuksi ir tuksi.

Užvakar atėmė mano puokštę, vakar – taip pat. Nejaugi ir šiandien?

Šiandien aš einu kolonos priešaky. Vyrai nori pabandyti, gal pasiseks man prasmukti. Jie spaudžia iš gatvės, net vartai trata. Jie nori įstumti mane į getą, nori, kad aš nueičiau sau su savo puokšte.

Sargybinis rėkia. Šogeris irgi. Jis vėl prie vartų. Vyrai nepatenkinti. Jie nebespaudžia. Šiandien jie neša pasidalinę du vokiškus automatus, ir nežinia, kas dabar bus.

– Na? – kreipiasi į mane Šogeris. – Tu, žinoma, dabar protingesnis.

Jis kalba ir narsto mane iki paskutinės siulės.

– Penkiolika! – šūkteli jisai ir išmeta gėles už geto vartų.

Bet manęs jis dar nepaleidžia.

– Matai, – sako nusiminęs Šogeris. – Norėjau šiandien persimesti su tavim viena kita partija, o tu sugadinai visą reikalą. Negerai... Tu dabar negalėsi sėdėti, o stovint koks čia lošimas.

– Ei, tu! – šaukia Šogeris bizūnų meistriui, ir jo balsas dar liūdnesnis. – Taikyk į kojas ir į nugarą, kad jis galėtų sėdėti. Pusę į kojas, pusę į nugarą. Ką? Nesidalina pusiau? Gerai, tebūnie keturiolika, ne penkiolika.

– Negerai, labai negerai, – sako man Šogeris. – Kapablankai netekdavo šitaip, supranti... Bet įstatymas... Mes jo vergai.

Aš gulu ant suoliuko. Šiandien istorija per daug ilga. Keturiolika.

– Greičiau, greičiau, – prašau bizūnų meistrą.

Jis atsiraito rankoves.

Praeina visa kolona. Laimingai.

Gal dar geriau, kad mane nutvėrė? Šogeris buvo užsiėmęs ir kitiems lengviau pasisekė prasmukti... Gal iš tikrųjų geriau? Juk iki šiol vyrai man nedavė nieko, net šovinio įnešti.

...devyni, dešimt, vienuolika.

– Greičiau, greičiau...

Kolona jau gete, bet neišsivaikšto, laukia kažko.

...trylika, keturiolika. Viskas.

Jeigu pasistengi, visai nesunku atsikelti.

Šogerio nebėra, sargybiniai anoje vartų pusėje, bizūnų meistras irgi nueina. Jam kas – atliko savo darbą ir ramus iki rytdienos.

O kolona, padrikusi, išsibarsčiusi, laukia. Aš einu, ir vyrai eina su manim. Sustoju, ir jie sustoja. Jie nusiveda mane toliau, už aukšto namo, ir apspinta iš visų pusių. Jie kažką traukia iš užančių, iš po marškinių. Traukia atsargiai, kaip drugelius, kad nesužeistų sparnų.

Viskas mirga mano akyse. Aš pamatau pievą kaip žalią staltiesę su baltom dėmėm ir geltonais taškeliais.

– Imk, – sako jie. – Imk greičiau. Tu manai, kad mes turime laiko čia stovėti su tavim?

Jie duoda man gėles, ir aš renku jas į puokštę. Kiekvienas duoda tik po vieną gėlę, bet jos tokios gražios, gaivios ir nė kiek neaplamdytos. Mano puokštė didelė... Tokios niekada nebūčiau surinkęs. Niekada.

Apsižvalgau, bet vyrų nebėra.

Aš stoviu vienas su didele puokšte gėlių.

Einu namo. Pamažu nusiprausiu, pašlakstau gėles. Apsivelku savo geruosius melsvuosius marškinius. Ir vėl tolyn, į kitą geto pakraštį, prie lygaus akmeninio slenksčio.

Esteros veidas dar išblyškęs, baltas ir susilieja su ramunėmis.

Mes einame į savo kiemą.

Aš galiu sėdėti, todėl atsisėdu ant rąsto, o Estera užsirioglina ant savo medinės dėžės. Ji paskleidžia puokštę, ji – vidury, o aplinkui gėlės.

– Tai ne aš, – sakau jai. – Tai visi, kurie dirba su manim. Kiekvienas atnešė po vieną ramunę, ir, matai, kiek daug gėlių?

Ji tyli ir linguoja galvą. Kai ji linguoja, jos pelenų spalvos plaukai banguoja kaip upelio vanduo, kaip prinokusių javų laukas.

Estera išsirenka pačią didžiausią ramunę, laiko rankose ir žiūri į mane.

Kodėl ji taip ilgai žiūri ir neliečia ramunės lapelių?

1. Kuris teiginys tiksliausiai apibūdina Šogerį kaip žmogų?

- A. Griežtas, bet teisingas, vykdančias pareigą be asmeninių motyvų
- B. Žiaurus ir ciniškas, paverčiantis žmonių kančią lošimu
- C. Emociingas, impulsyvus, prarandantis savitvardą
- D. Abejingas, mechaniškai vykdančias įsakymus

2. Kas, remiantis tekstu, padeda berniukui ištvirti kankinimą?

- A. Mintis apie Esterą ir jų susitikimą
- B. Viltis, kad bausmė greitai baigsis
- C. Suvokimas, kad jo kančia padėjo kitiems vyrams
- D. Įprotis pakelti fizinį skausmą

3. Kodėl pasakotojo ir Šogerio lošimas yra toks svarbus visame kūrinyje?

- A. Jis padeda Šogeriui pabėgti nuo pareigų
- B. Jis simbolizuoja pasakotojo drąsą
- C. Juo lošiama iš pasakotojo ir kitų vaikų gyvybės
- D. Jis leidžia kaliniams trumpam pamiršti realybę

4. Kokia meninė priemonė vartojama sakinyje „Širdis tuksi ir tuksi“?

- A. Metafora
- B. Pakartojimas
- C. Personifikacija
- D. Epitetas

5. Kokia meninė priemonė vartojama sakinyje „Jis kalba ir narsto mane iki paskutinės siūlės“?

- A. Metonimija
- B. Metafora
- C. Palyginimas
- D. Hiperbolė

6. Kokia meninė priemonė vartojama sakinyje „Jie traukia atsargiai, kaip drugelius, kad nesužeistų sparnų“?

- A. Simbolis
- B. Metafora
- C. Palyginimas
- D. Alegorija

NE MANO IŠRADIMAS MINTIS APIE GERUMĄ

(Ištrauka)

Prieš kelis dešimtmečius išleistame eilėraščių rinkinyje „Gyvenimo švelnus prisiglaudimas“ akcentavote gerumo svarbą. Ar šiandien pakartotumėte teiginį „Gerumas – tas gyvenimas“?

Tada kalbėjau apie gyvenimą kaip apie dvasios reiškimosi formą, kaip pastangas džiaugtis tuo, ką turime, ir džiaugsmą patiems liesti pasaulį savo mintimis, jausmais.

Suprantu, kad ne mano išradimas tokia mintis apie gerumą. Daugelis žmonių, ypač kultūros, meno, mokslo atstovų, yra apie tai ne sykį įvairiomis progomis kalbėję. Anuomet tautai teko labai sunkus laikotarpis: karai, pokario kovos, visa tai ištrynė žmogaus gerumą, todėl jis labai netikėtai ėmė reikštis mano eilėraščiuose.

Man atrodo, kad visiškai įmanoma pasakyti tokius žodžius ir šiandien, nors gyvenimas pilnas visokių gaivalų, bjaurasčių, smurto prieš žmogų, neteisybės. Ne iš gerumo visa tai kyla. Ir naivu būtų šiandien pasakyti: priglausk šitai, kas čia reiškiasi visokiais pavidalais, ir būsi švelniai paliestas... Vis dėlto apie gerumą reikia kalbėti, ir garsiai kalbėti, nes „exempla trahunt“ – pavyzdžiai traukia, kaip sakydavo senovės romėnai.

Žmogus gimęs būti geras. Jei pažiūrėsime į visą gyvybės formų eigą priešistoriniame ir istoriniame pasaulyje, net tarp žvėrių yra gerumo. Tai žmogui tuo labiau privalu.

Tik kažkodėl laikraščiai tvirtina, kad visa tai niekam neįdomu. Pasigendu mūsų žiniasklaidoje teigiamos medžiagos apie visą mūsų gyvenimą.

Jūsų aprašytą gerumą išstūmė materija. Kodėl išsvajota ir taip sunkiai pasiekta laisvė daugumos buvo suvokta tik kaip galimybė siekti sau naudos?

Gaila, kad pasigavome būtent tą materialinę laisvės pusę, kai manoma, kad galima pagriebti, atimti... Atrodytų, tas laikotarpis, kaip Baltijos kelias kadaise, buvo vos ne priešistoriniais laikais. Dabar atrodo, kad tos dvasios, tos vienybės, pasirengimo padėti kitam ten nė nebūta. Atrodo, visi išėjo į tą kelią ir apsižiūrėjo – čia ežeriukas, čia žemė nebloga, čia kokią trobą būtų galima pasistatyti.

Ar įmanoma tai sustabdyti? O gal iškyla grėsmė tautos išlikimui?

Tautos išlikimo problema priklausys nuo mūsų požiūrio, nuo mūsų elgesio, kantrybės puoselėti, tęsti ir plėtoti būtent tai, apie ką jūs ir kalbate – pagrindines nacionalines vertybes. Tačiau atsitinka taip, kad patys žmonės nuvertina visa tai, nes kažkodėl visai nekalbame apie moralinį laisvės turinį. Jaunuolis, užgultas televizijos ekranų, interneto, galvoja, kad čia ir yra to gyvenimo pagrindinės formos...

Vienas žmogus sunkiai orientuojasi ir sunkiai grabaliojasi tose sutemose. Todėl reikia neišvengiamai apie tai kalbėti, o ne tik atsiduoti laiko lyg upės tėkmei ir plaukti ten, kur neša.

Justinas Marcinkevičius. *Ne mano išradimas mintis apie gerumą*. www.vė.lt

7. Koks šio teksto žanras?

- A. Publicistinis straipsnis
- B. Esė
- C. Interviu
- D. Atsiminimai

8. Kuris teiginys labiausiai atitinka autoriaus požiūrį į žiniasklaidą?

- A. Žiniasklaida turėtų rodyti tik visuomenės problemas
- B. Teigiama informacija neturi poveikio žmonėms
- C. Apie gerumą būtina kalbėti garsiai ir nuolat
- D. Moralės klausimai neturėtų būti viešinami

9. Ką tekste reiškia frazė „atsiduoti laiko upės tėkmei“?

- A. Gyventi aktyviai ir siekti pokyčių
- B. Priimti gyvenimą tokį, koks jis yra
- C. Nieko neveikti ir laukti, kol viskas išsispręs savaime
- D. Pasitikėti kitų sprendimais

10. Kurios vertybės sieja abu tekstus? (Pažymėkite DU teisingus atsakymus)

- A. Žmogiškumas ir gerumas
- B. Asmeninė nauda ir prisitaikymas
- C. Atsakomybė už kitą žmogų
- D. Paklusnumas valdžiai

KALBOS PAŽINIMO IR VARTOJIMO UŽDUOTYS

1 užduotis. Įrašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.

Aplankykite Kuršių neriją, siaurą pus__salį tarp Kuršių __arių ir __altijos __ūros. Kuršių nerijos kraštovai __džiui išsaugoti įsteigtas Kuršių nerijos nac__onalinis parkas.

Beveik per visą neriją driek__si smėlio kopų grand__nės. (Ne / veltui) _____ Kuršių nerija įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo s__rašą. Nida garsėja Didži__ja ir Parnidžio kopomis, ank__čiau čia vasarodavusiu Nobelio premijos laur__tu, vokiečių rašytoju Tomu Manu. (Be / to) _____, miestelyje galima aplankyti gyvenam__jame name įk__rtą Nidos žvejo etnografin__sodybą, jos kieme išvysti dži__stančius žvejų tinklus.

Kelionė dviračiu po Kuršių neriją – tai __pač puiki proga aplankyti įdomiaus__s jos vietas. Smiltynę ir Nidą jungiant__s 52 km ilgio dviračių takas t__siasi miškingomis vietovėmis, kuri__se n__ra didelių įkalnių, todėl šia trasa lengv__važiuoti (net / gi) _____ pradedanč__m dviratininkui. Informacijos apie netolies__esančius lankytinus objektus galite rasti pakeliu__įrengtuose informaciniuose stenduose. Iš Nidos pakrantėje įsik__rusio uosto galima persikelti į Nemuno deltą ir pamariu sugrįžti į Klaipėdą.

4 užduotis. Kur reikia, padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Didžiuosius kino ekranus pasiekė režisieriaus Mariaus Markevičiaus filmo juosta „Tarp pilkų debesų“ vienas laukiamiausių rudens filmų. Sukurti šį filmą pagal JAV gyvenančios lietuvių kilmės rašytojos Rūtos Šepetys bestselerį kurio gerbėjai pasklidę plačiai po pasaulį užtruko daugiau nei penkerius metus. Pasak filmo prodiuserio Žilvino Naujoko ši juosta yra bendras kelių šalių JAV Lietuvos Jungtinės Karalystės darbas. Filmo pasakojančio skausmingą 1941-ųjų metų lietuvių trėmimų istoriją režisierius teigė kad visa istorija jau buvo romane ir kuriant filmą tereikėjo ją suspausti iki poros valandų. Man buvo svarbu ne tik atskleisti skausmingą ir autentišką istoriją bet ir išlaikyti viltį bei meilę nes jos padeda išgyventi sakė jis. Filmo kūrėjai minėjo jog nuo kitų metų pradžios šis darbas pasieks mažiausiai dešimt JAV miestų. Niujorke Čikagoje Los Andžele didelės lietuvių bendruomenės o daugybė žmonių vis dėlto nežino Lietuvos tremčių istorijos taigi režisieriui pasirodė svarbu paskleisti žinią kuo plačiau. Romano autorė R. Šepetys taip pat tikino esanti šokiruota nes tiek mažai žmonių žino Lietuvos istoriją ir apskritai apie komunistinio režimo aukas. Ji įsitikinusi kad istorijos suvokimas mums leidžia puoselėti tarpusavio supratimą padeda žmonėms šalims gyvuoti darniau.

7 užduotis. Kairėje pateiktus žodžius pavartokite nurodyta forma.

(0) Lietuva – daikt., tikr., mot. g., vns. viet. l. (1) garsis – būdv., įvardž., mot. g., vns. gal. l. (2) pirmas – skaitv., įvardž., vyr. g., dgs. naud. l. (3) pasiekti – dalyv., veik. r., būt. k. l., mot. g., vns. gal. l. (4) klausytis – pusdal., sangr., vyr. g., dgs. (5) aiškus – priev., aukšč. l.	Kai pirmąkart viešėdama (0) <u>Lietuvoje</u> Marija Gimbutienė skaitė savo (1) _____ paskaitą, salė lūžo – vieniems rūpėjo būti (2) _____, kitiems – bent išgirsti tiek daug (3) _____ mokslo pasaulyje lietuvių. Net ir sausakimšoje salėje (4) _____ žymios archeologės visi (5) _____ girdėjo kiekvieną žodį.
---	---

Už nugaros liko vėsi, saulės (1) _____, tačiau jau
 (2) _____ dangaus skiautė, kurią matydavo veidrodyje, kai
 pakildavo į koki kalmelį. Ji siaurėja labai greitai, jis pagalvojo, kad panašiai
 (3) _____ išnyksta juosta televizoriaus ekrane,
 (4) _____ mygtuką. Kartu su (5) _____
 rausvai geltonu dangaus ruožu už nugaros, už sunkių mašinos ratų liko visa
 (6) _____ diena, pilna žodžių ir žmonių. Priekyje artėjo miškas, kurį
 jau ryškiai užklojo (7) _____ vakaro sparnas, įstrižai kertamas
 šalto lietaus lašų.

Priešais (8) _____ sunkvežimiai jau turėjo užsidegti šviesas,
 (9) _____ jį mirkčiojo, šviesos žibėjo bailiai,
 (10) _____ išipliekti, nes to daryti dar neleido lėtai
 (11) _____ diena.

(Pagal Juozą Aputį)

- (1) nušviesta / nušvietusi / nušviesdama / nušvietus
- (2) blėsdama / blėstanti / blėstant / blėsus
- (3) siaurėjant / siaurėdama / siaurėjanti / siaurėjusi
- (4) nuspaustas / nuspausdamas / nuspaudus / nuspaudęs
- (5) besibaigiančiu / besibaigiant / besibaigdamas / besibaigdavusiu
- (6) praeita / praeidama / praėjus / praėjusi
- (7) ateinančio / ateinant / atėjus / ateidamas
- (8) atlėkdami / atlekiantys / atlėkę / atlekiant
- (9) pasitikus / pasitinkant / pasitikdami / pasitinkantys
- (10) negalint / negalėjus / negalėdamos / negalėję
- (11) gęstant / gesus / gesusi / gęstanti